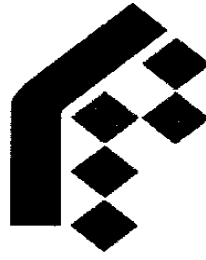


صلاة الاضلاع



جامعة المصطفى العالمية

مجمع آموزش عالی امام خمینی (ره)

پایان نامه کارشناسی ارشد

گروه: علوم قرآن و حدیث

رشته: تفسیر و علوم قرآن

عنوان:

نظام تشویق و تنبیه در قرآن و سنت

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمد جواد اسکندر لو (دام عزه)

استاد مشاور:

حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای علی همت بناری (دام عزه)

دانش پژوه:

شیر رضا مصطفوی

خرداد ۱۳۸۸

● جامعة المصطفى العالمية مسؤول عقائدي که نویسنده در این پایان نامه اظهار کرده است، نمی باشد.

● هر نوع استفاده از این اثر با ذکر منبع بلامانع می باشد، و نشر آن در داخل کشور ممنوع به اخذ مجوز

کتابی از جامعة المصطفى العالمية است.

تقديم:

به انبياء الهی

خصوصاً نبی رحمت ختمی مرتبت، احمد مجتبیٰ حضرت محمد مصطفیٰ (ص)

وبه بارگاه

ائمه معصومین (ع)

مخصوصاً قطب عالم امکان حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه

الشریف

وشهدای راه حق و حقیقت

ومادر گرامی (مرحومه) که آغوش گرم و تربیت ایشان باعث تدوام این راه شد.

تشکر و قدردانی:

حمد و سپاس برای خداوند رحمان، سلام و درود بی پایان بر محمد و خاندان آن و قرآن و مفسران. و تشکر فراوان از همه آنان که مرا در تدوین این نوشتار یاری رساندند. به ویژه از استاد گرامی حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمد جواد اسکندر لوی (زید عزه) که گام به گام با راهنمایی خوب خود مرا رهنمود فرمودند و نیز از استاد ارجمند حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای علی همت بناری (دام عزّه) که در یافتن مسیر، مشیرو راهگشا بودند صمیمانه قدر دانی و تشکر می نمایم و دوام عمر و عزت و اقبال آنان را از خدای بزرگ خواهانم.

و همین طور بر خود لازم می دانم که از مدیریت محترم مدرسه حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای سید سجاد هاشمیان، دیگر مسئولین، مدیر گروه جناب آقای دکتر محمد علی رضائی اصفهانی و اعضاء محترم گروه علوم قرآن و حدیث، و اموریان نامه و نیز از مسئولین و کارمندان کتابخانه مدرسه عالی امام خمینی (ره) و کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره) و از مسئولین و کارمندان کتابخانه تخصصی و عمومی فرهنگ و معارف وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، که در این راه ماریاری نمودند سپاس گذار باشم.

همینطور از مساعدتهای صمیمانه مسولین محترم جامعه المصطفیٰ العالمیه و کارکنان متعهد و شریف آن تشکر و قدر دانی می نمایم.

و سر انجام از همسر گرامی و فرزندان ارجمندم که رنج های فراوان در حال غربت به خاطر تحصیلاتم تحمل نمودند سپاس گذاری نموده کمال تشکر را دارم، و از خداوند متعال برای همه آرزوی موفقیت و سلامتی مسئلت می نمایم. آمین!

معاونت آموزشی - اداره کل تحصیلات تکمیلی

«فرم چکیده پایان نامه»

مشخصات پایان نامه:

نام طلبه: شبر رضا نام خانوادگی: مصطفوی کد تحصیلی: ۱۵۹۷۶۴

رشته تحصیلی: علوم قرآن و حدیث گرایش: تفسیر و حدیث محل تحصیل: مدرسه عالی امام خمینی (ره)

عنوان پایان نامه: نظام تشویق و تنبیه در قرآن و سنت

استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد جواد اسکندرلو (زیدعزه)

استاد مشاور: حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی همت بناری (زیدعزه)

تاریخ دفاع:

کلید واژه‌ها: نظام، تشویق، تنبیه، سنت.

تعداد منابع: ۱۷۵ کتاب.

این پایان نامه از یک مقدمه و چهار فصل تشکیل شده است. در فصل اول ضمن بیان مسله و طرح سوالات، فرضیه، هدف، پیشینه، و قلمرو تحقیق واژه های کلیدی مانند نظام، تشویق، تنبیه و سنت از نظر لغت و اصطلاح، در پرتوی قرآن و حدیث مورد بررسی قرار گرفته سپس اهمیت و نقش تشویق و هدف تشویق و تنبیه و نقش آن در تربیت، هم مورد بحث واقع شد.

در فصل دوم ابتداء انواع تشویق و تنبیه که به عمومی و فردی تقسیم می شود، ذکر شده سپس شرایط تشویق و تنبیه و نکات مهمی که می بایست در مورد تشویق و تنبیه رعایت شود، با اشاره به آیات و روایات معصومین (ع) مورد توجه قرار گرفت، و در ادامه دیدگاه موافقان و مخالفان تشویق و تنبیه و نقد آنها ارائه گردید. در فصل سوم از آثار و پیامد های تشویق و تنبیه و آفات تشویق نا بجا و تنبیه و عوارض آن بحث شده است، که برای انجام هر کار باید اول از آن شناخت کامل داشته باشد و سپس انگیزه لازم و کافی موجود باشد، آن وقت اگر برای آن حرکت کند حتماً کار به نتیجه می رسد.

در فصل چهارم مراحل و شیوه های تشویق و تنبیه از دید گاه قرآن و سنت مورد نقد و بررسی قرار گرفت، که اولاً باید با روش کلامی استفاده کرد مانند تحسین، رضایت مندی، دعا کردن در حق متربی، تحریص کردن و غیره و سپس به روش مالی هم اشاره شده است و سرانجام به روش و مرحله ی عاطفی و روانی و مراحل تنبیه که از تغافل، انتساب به غفلت و سهو و انذار و تنبیه بدنی تشکیل می شوند، مورد بررسی قرار گرفت.

و در مرحله نتیجه گفتم که تشویق اگر به درستی و برای حفظ شرائط و موقعیت های ویژه از آن استفاده شود، تأثیر مثبت در اصلاح کودکان و نوجوانان و جوانان خواهد داشت و همچنین تأدیب و تنبیه به عنوان یک روش تربیتی بعد از اعمال تمامی روش های تربیتی قابل قبول است. و پیشنهاد می شود که در این زمینه پایان نامه ها به عنوان تشویق و تنبیه در نهج البلاغه و درسیره معصومین (ع) و در علوم تربیتی از منظر روایات معصومین (ع) نوشته شود.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما و امضاء نام و نام خانوادگی مشاور اول و امضاء نام و نام خانوادگی مشاور دوم و امضاء



فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	بیان مسئله
۳	بیان سوال اصلی تحقیق
۳	بیان سوال فرعی تحقیق
۴	اهمیت و ضرورت انجام تحقیق و بیان جنبه های جدید
۴	هدف تحقیق
۴	پیشینه تحقیق
۵	روش تحقیق
۵	قلمرو تحقیق

فصل اول: کلیات

۷	الف (واژه شناسی نظام، تشویق، تنبیه، سنت
۷	مقدمه
۷	۱- نظام
۷	۱-۱ نظام در لغت
۸	۱-۲ نظام در اصطلاح
۸	۲- تشویق
۸	۲-۱ تشویق در لغت
۹	۲-۲ تشویق در اصطلاح
۹	۳- تنبیه
۹	۳-۱ تنبیه در لغت
۱۰	۳-۲ تنبیه در اصطلاح



صفحه	عنوان
۱۱	۴- سنت:.....
۱۱	۴-۱ سنت در لغت :.....
۱۲	۴-۲ سنت در اصطلاح :.....
۱۳	ب) اهمیت و نقش تشویق :.....
۱۴	ج) هدف تشویق :.....
۱۴	۱- تشویق در فرهنگ اسلامی :.....
۱۷	۲- نقش تنبیه در تربیت :.....
۱۷	۳- هدف تنبیه :.....
۱۷	۳-۱ هدف اول:.....
۱۸	۳-۲ هدف دوم :.....
۱۹	۳-۳ هدف سوم :.....

فصل دوم: انواع و شرایط تشویق و تنبیه

۲۲	مقدمه:.....
۲۲	تشویق:.....
۲۲	۱- انواع تشویق:.....
۲۲	۱-۱ تشویق های عمومی:.....
۲۳	۱-۲ تشویق های فردی :.....
۲۳	۱-۱-۲ - تشویق نسبی ثابت:.....
۲۳	۱-۲-۲ - تشویق نسبی متغیر:.....
۲۴	۱-۲-۳ - تشویق فاصله ای ثابت:.....
۲۴	۱-۲-۴ - شویق فاصله ای متغیر:.....
۲۵	۲- شرایط تشویق:.....
۲۶	نکاتی در باره تشویق:.....
۳۸	تنبیه:.....
۳۸	۲- انواع تنبیه :.....
۳۸	الف: تنبیه روحی و روانی :.....
۳۹	ب : تنبیه بدنی:.....



صفحه

عنوان

۳۹	ج: تلفیقی:
۴۱	شرایط تنبیه:
۴۱	۱ - شناختن علل:
۴۱	۲ - توجه به شرایط سنی:
۴۱	۳ - پرهیز از تنبیه مستمر:
۴۱	۴ - تنبیه به خاطر خطا فرد نه خود او:
۴۲	۵ - مراعات تفاوت های فردی:
۴۲	۶ - توجه به توان کودک:
۴۲	۷ - پرهیز از تنبیه در حضور دیگران:
۴۲	۸ - تناسب تنبیه با میزان خطا:
۴۲	۹ - چشم پوشی پس از تنبیه:
۴۲	۱۰ - تنبیه به قصد اصلاح باشد نه بخاطر انتقام جوئی و ظلم:
۴۳	۱۱ - پرهیز از تنبیه پس از ندامت:
۴۳	۱۲ - تعیین علت تنبیه:
۴۳	۱۳ - خودداری از چند تنبیه باهم:
۴۳	۱۴ - پرهیز از اعمال خشونت:
۴۳	۱۵ - تلقی واحراز گناه:
۴۴	۱۶ - تنبیه در صورتی است که اصلاح کودک از طریق دیگر امکان پذیر نباشد:
۴۴	۱۷ - تنبیه باید حکیمانه باشد:
۴۵	۱۸ - تنبیه نباید موجب قصاص و دیه شود:
۴۵	۱۹ - تنبیه در حال غضب نباشد:
۴۶	۲۰ - تنبیه نباید خیلی خفیف باشد:
۴۶	۲۱ - تنبیه شونده عمدا خطار کار باشد:
۴۶	۲۲ - تنبیه شونده باید علت تنبیه را بداند:
۴۶	۲۳ - تنبیه باید موردی باشد:
۴۹	نکاتی درباره تنبیه:



عنوان	صفحه
مقدمه:	۴۹
۱- تعلق گرفتن تنبیه به کردار ناپسند شخص:	۴۹
۲- سنجیده بودن تنبیه:	۵۰
۳- تنبیه مایه ی بیداری:	۵۱
۴- توجیه متربی نسبت به تنبیه:	۵۲
۵- توجه به تفاوت های فردی:	۵۴
دیدگاه ها درباره تنبیه:	۵۵
۱- دانشمندان موافق تنبیه:	۵۵
الف: غیر مسلمانان:	۵۵
ب: مسلمانان:	۵۹
۲- دانشمندان مخالف تنبیه:	۶۳
۳- دلیل مخالفین و نقد آن:	۶۶
فصل سوم: آثار و پیامد های تشویق و تنبیه	
الف: پیامد های تشویق در اسلام:	۷۱
ب: تشویق های زیان بار در اسلام:	۷۵
ج: آفات تشویق نا بجا:	۷۶
د: آثار و پیامد های تنبیه:	۷۸
بعضی از نمونه های عوارض تنبیه:	۸۱
فصل چهارم: مراحل و شیوه های تشویق و تنبیه	
مراحل و شیوه های تشویق:	۸۶
مقدمه:	۸۶
الف: روش تشویق به شیوه کلامی:	۸۶
بعضی از روش های مناسب کلامی تشویق:	۹۰
ب: روش تشویق به شیوه مالی:	۱۰۰
ج: روش تشویق به شیوه عاطفی روانی:	۱۰۱
د: روش تشویق به شیوه ارزشی:	۱۰۴
مراحل و شیوه های تنبیه:	۱۰۵



صفحه	عنوان
۱۲۷	اجازه تنبيه:.....
۱۲۸	میزان تنبيه:.....
۱۲۸	کیفیت تنبيه:.....
۱۳۱	جمع بندی و نتیجه گیری:.....
۱۳۳	پیشنهادات:.....
۱۳۴	فهرست آیات :.....
۱۳۸	فهرست روایات:.....
۱۴۴	منابع و مأخذ:.....
۱۴۴	الف:(فارسی).....
۱۴۶	ب:(عربی).....
۱۵۹	ABSTRACT

مقدمه :

انسانها در زندگی خود، از عوامل گونا گونی تاثیر می پذیرند و این فرآیند همیشه با زندگی اجتماعی بشر همزاد و همراه بوده است آموزش و پرورش یکی از نمودهای برجسته ی این تاثیر پذیری به شمار می رود که براساس آن پدر و مادر مربیان با روش های گوناگون می کوشند مفاهیم مورد نظر خود را به نسل خویش منتقل کنند.

تشویق عاملی است برای برانگیختن و وسیله ای برای تقویت انسان در ترغیب به کار خیر و فراهم آوردن نشاط لازم در انجام کار ها، تشویق و سپا سگزاری از زحمات و خدمات دیگران یکی از ضروری ترین نیازهای روانی فرد و جامعه است گاهی یک جمله ی تشویق آمیز چنان تاثیر عمیقی در روحیه ی افراد می گذارد که غیر قابل توصیف است، اگر خدمات ارزشمند افراد با کم ترین درجه ی قدر دانی یعنی ستایش لفظی همراه نباشد نه تنها دور از مروت و جوانمردی است بلکه نوعی حق کشی است، البته تشویق اگر به صورت مکرر انجام شود به تدریج خاصیت خود را از دست میدهد، چه بسا افرادی که به واسطه ی تعریف و تمجیدی که درباره شان می شود مغرور خواهند شد.

از روش تشویق و تنبیه برای برانگیختگی و باز دارندگی و شکوفا سازی استعداد های انسان در جهت کمال بهره می گیرند، باید بین نیکان با بدان و شایستگان با ناشایستگان فرق گذاشت و با هر یک به تناسب وضع و حالشان رفتار کرد و به وسیله ی تشویق و تنبیه مناسب آنان را هدایت نمود، البته در تربیت انسان اصل بر تشویق و ترغیب است نه تنبیه و مجازات، تنبیه باید کاملاً سنجیده ، حساب شده و دقیق باشد و به هیچ وجه از حد و مرز لازم فراتر نرود.

سپاس و قدر شناسی و به کار بردن تشویق در برابر کار خوب و تنبیه و مجازات در برابر کار ناشایسته یکی از روش های مسلم و دیرپا در آموزش و پرورش به شمار می رود این روش پسندیده که به درست کردار و بدکردار یکسان نگریسته نشود، پی آمد های بسیار سودمندی برای دانش آموز دارد از این رو به

کار بستن تشویق و تنبیه در جای خود لازم و ضروری است.

تشویق و تنبیه دو ضمانت اجرایی مناسب برای گسترش آموزش و پرورش در فضای خانه مدرسه و جامعه و برانگیزاننده ی آدمی در پرهیز از نا هنجاری های اجتماعی هستند، بشارت و انذار پیامبران الهی و وعده ی پاداش و کیفر دینی آنان نیز بر همین روش استوار شده است به همین دلیل اصل تشویق و تنبیه در اسلام امری پذیرفته به شمار می آید.

اگر رفتار پسندیده ی از کسی دیدیم باید وی را تشویق کنیم و او را در حضور دیگران بستاییم همچنین اگر کار ناپسندی از او سرزد و آن را از ما پوشیده داشت مانیز باید باچشم پوشی از کار او در گذریم، با این حال اگر وی آن رفتار ناپسند را تکرار کرد باید او را از انجام این کار به شدت برحذر داشت.

با همه ی این ها تشویق زیربنای اصلی آموزش و پرورش اسلامی به شمار می رود زیرا اساس تربیت بر سهولت، محبت و ملایمت بناها ده شده است، وانگهی با تشویق می توان انگیزه ی دانش آموز را به انجام دادن کارهای مطلوب افزایش داد و میل فطری او را با مهر و محبت و قدر شناسی تامین و اعتماد او را جلب کرد، البته در صورتی که تشویق موثر واقع نشود می توان ابتدا به انذار و سپس به تنبیه روی آورد. بی شک، روی آوردن به تنبیه نه از سر تشفی خاطر که برای هدایت و تضمین سعادت فرد و جامعه است.

بیان مسئله:

نظام: مقصود از نظام کل یا مجموعه عناصری که اجزای آن بر طبق الگو با طرح مشخصی به هم مرتبط و پیوسته که ارتباط وسیعی با یکدیگر دارند، به تعبیر دیگر مجموعه عناصر مرتبط و منسجم با اجزای یکدیگر که هدف خاصی (واحدی) را محقق می نماید^۱.

تشویق و تنبیه یکی از موضوعات تعلیم و تربیت است، تشویق به معنای به شوق آوردن، کار کسی را ستودن و او را دل گرم ساختن، راغب ساختن و آرزو مند کردن است.

تشویق درست و بجا عاملی موثر و سازنده در تربیت افراد است که می تواند انگیزه کافی و لازم را ایجاد نماید تا بتواند به تواناهای هاوارزش های خود پی ببرد، و موجبات رشد عقلی و ایمانی آنان را فراهم نموده باعث تقویت رفتارهای مطلوب در آن گردد.

تنبیه نیز به معنای بیدار کردن و آگاه کردن کسی برامری است.

تنبیه همیشه به صورت کتک زدن یا ملامت کردن و اعمال فشار نیست بلکه این هدف ممکن است بانصیحت و ارشاد و موعظه حاصل شود، پس هدف واقعی از تنبیه باید هدایت و تربیت باشد و اگر غیر از این باشد نتیجه معکوس می دهد.

ما در این پژوهش در صدد هستیم که نظام تشویق و تنبیه مورد نظر قرآن و سنت را مورد بررسی قرار بدهیم.

بیان سوال اصلی تحقیق:

نظام تشویق و تنبیه در قرآن و سنت چگونه بیان شده است؟.

بیان سوال فرعی تحقیق:

۱- مفهوم تشویق و تنبیه چیست؟

۱ - جلیل قنواتی، نظام حقوقی اسلام، ص ۵-

۲- اقسام تشویق و تنبیه کدام اند؟

۳- پیامدهای تشویق و تنبیه و مراحل آن چیست؟

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق و بیان جنبه های جدید:

با توجه به اینکه اکثریت افراد جامعه بصورت خود کار به راه حق هدایت نمی شوند و ممکن است به طرف ضلالت و گمراهی سفر کنند و به انواع و اقسام ضلالت و گمراهی چشم ببندند و بطور نا آگاهانه به آن طرف بروند، جهت رشد و تربیت آنان و رساندن آنان به هدایت و نجات نیاز به یک نظام تشویق و تنبیه وجود دارد لذا در قالب یک پژوهشی جامع لازم است ویژگی های آن و معیار ها و آثار و برکات هر یک از تشویق و تنبیه بر اساس آیات قرآنی و روایات معصومین (ع) تبیین و معرفی گردد تا مربیان اسلامی بتوانند افراد شایسته ای را تربیت کنند و به جامعه برای نسل های آینده هدیه ای بفرستند تا نسل آینده از آن استفاده و بهره کامل ببرد، جنبه نو آورری و جدید این پژوهش یافتن مستندات قرآنی و روایی معتبر برای ترسیم و تبیین و بررسی جامع نظام تشویق و تنبیه از دیدگاه قرآن و سنت است.

هدف تحقیق:

اهداف ذیل اهداف این رساله را تشکیل می دهد.

۱- تعریف تشویق و تنبیه:

۲- تبیین جایگاه تشویق در نظام تربیتی اسلام:

۳- آشنای با شیوه های قرآنی و روایی تشویق:

۴- ذکر آثار و فواید تربیتی تشویق و تنبیه:

پیشینه تحقیق:

در زمینه مسایل تربیتی به ویژه تشویق و تنبیه، علمای اخلاق در آثار مختلفی از قبیل ارشاد القلوب دیلمی، ارشاد مفید محمد بن نعمان، المحججه البيضاء ملامحسن کاشانی، اخلاق ناصری، تالیف خواجه نصیر

الدین طوسی، جایگاه تشویق و تنبیه در اسلام نوشته آقای داوود حسینی و جایگاه روش های تنبیه در تعلیم و تربیت نوشته علی فایضی و.... مطالب مهم و سود مندی مطرح شده.

همچنین در تفاسیر، از قبیل کشف الاسرار و عدة الابرار تالیف رشید الدین میبدی و....، نکات ارزنده ای قابل مطالعه و دقت مشاهده می گردد لیکن اشکال مشترکی که در همه این گونه منابع احساس می شود جنبه اشاری و اجمالی مطرح شدن نکات تربیتی است و ثانیاً مطالب مورد بحث را در یک فصل و یا به گونه ی مبوب و دستی بندی شده ارائه نداده اند ولی هدف نگارنده این رساله آن است که همه عوامل و عناصر دخیل در این حوزه ی معرفتی و تربیتی (راهکار های تشویق و تنبیه) را بصورتی منسجم و مرتب ساماندهی کند.

روش تحقیق:

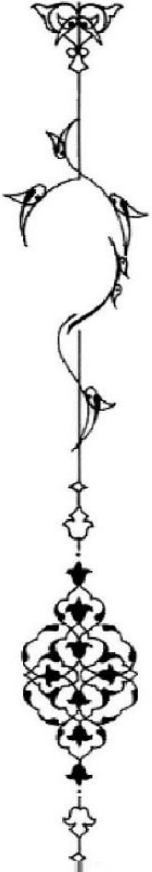
روش این تحقیق کتابخانه ای و از نوع توصیفی تحلیلی است یعنی دیدگاه قرآن در باره نظام تشویق و تنبیه توصیف و مورد تحلیل و بررسی قرار می گیرد.

قلمرو تحقیق:

بررسی ابعاد مختلف تشویق و تنبیه در قرآن و سنت است
این پژوهش به موضوع فوق به لحاظ زمان و مکان محدودیتی ندارد و از نظر موضوع در موارد ضرورت و نیاز جامعه می باشد و لذا از مهم ترین دیدگاه مفسران مکتب اهل بیت (ع) و مکتب اهل سنت در پرتوی احادیث معصومین (ع) ارائه خواهد شد.

فصل اول:

کلمات



فصل اول: کلیات:

الف (واژه شناسی نظام ، تشویق ، تنبیه ، سنت :

مقدمه:

در پژوهشی حاضر عناصر و قیود متعددی بکار می رود که همه دارای جایگاه و نقش و مفهوم خاصی هستند لیکن پاره ای از آنها از اهمیت و نقش بیشتر و مهم تری برخوردارند که در واقع تحت عنوان واژگان کلیدی یا محوری معرفی می شوند، اهم آنها در بحث ما عبارتند از:

۱- نظام:

۱- انظام در لغت:

النظام: یعنی الهدية والسيرة. وليس لامرهم نظام ای لیس له هدی ولا متعلق یتعلق به نظام یعنی هدیه و سیره ، و گفته می شود که برای کار او، ویا در کار او هیچ نظمی نیست معنی این می شود که در کار او هیچ هدایت نیست و هیچ متعلقی نیست که به آن تعلق گرفته باشد.

والنظام: الخیط الذی ینظم به اللولوء^۲ نخى که با آن مروارید را یکجا می کنند یعنی کنایه از همان روش و ترتیب است ، چون وقتی تمام مروارید را در یک نخ جمع کنند همه در یک روش می باشند و منظم خواهند بود.

والنظام: کل خیط ینظم به لولوء ونحوه هر نخى که در آن ویابه آن مروارید را منظم می کنند ویا چیزهای که مانند مروارید است، و گفته می شود: لیس لهذا الامر من نظام اذالم تستقم طریقه یعنی اگر در کاری نظم نباشد و راه و روش آن درست نباشد گفته می شود که در این کار نظم ندارد ، یعنی این کار منظم نیست

۱ . فراهیدی، کتاب العین، ج ۸، ص ۱۶۶.

۲ . جوهری، صحاح اللغة، ج ۵، ص ۲۰۴۱.

و جمع آن انظمه آمده است.

نظام: آراستن، نظم دادن، ترتیب کردن، و ترتیب و تنظیم بر اصل منطقی و طبیعی^۱

نظام: مصدر است، نظم دادن، آراستن، به ریخته کشیدن مروارید، آراستگی، رویه، عادت، روش، رشته

مروارید، صف درخت، سپاه و ارتش.^۲

۱-۲. نظام در اصطلاح:

نظام: مقصود از نظام کل یا مجموعه عناصری که اجزای آن بر طبق الگو با طرح مشخصی به هم

مرتبط و پیوسته که ارتباط وسیعی با یکدیگر دارند، به تعبیر دیگر مجموعه عناصر مرتبط و منسجم با اجزای

یکدیگر که هدف خاصی (واحدی) را محقق می نماید.^۳

پس از مطالعه و بررسی کتب لغت معلوم می شود که نظام به معنای راه و روش است که روش

و طریقه تربیت چیست، و راه و روش تشویق و تنبیه چیست.

۲- تشویق:

۱-۲ تشویق در لغت:

تشویق واژه ی عربی از باب تفعیل و از ماده ای شوق است و در لغت عرب چنین آمده است الشوق

:نزاع النفس الی الشی^۴ کشاندن نفس آدمی به سوی امری.

و در کتاب العین آمده است الشوق: نزاع النفس^۵ کشاندن نفس.

و در کتاب مجمع البحرین آمده است الشوق: نزاع النفس الی الشی^۱ میل نفس آدمی و انسان به سوی

۱. معین، محمد، فرهنگ معین، ص ۱۵۲۷.

۲. حسن، عمید، فرهنگ عمید، ص ۱۰۶۱.

۳. - جلیل قنواتی، نظام حقوقی اسلام، ص ۵-

۴. ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۰، ص ۱۹۲.

۵. فراهیدی، کتاب العین، ج ۵، ص ۱۸۴.